

DOSAR NR. 21056/3/2008
(2352/2009)

ROMANIA
CURTEA DE APEL BUCURESTI SECȚIA A III A CIVILĂ
ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI ȘI FAMILIE
DECIZIA CIVILA NR.11 A.

Ședința publică de la 11 ianuarie 2010

Curtea constituită din:

PRESEDINTE - CRISTINA NICA
JUDECATOR - MARIANA HARALAMBE
GREFIER - DIANA ȘULEA

Pe rol se află soluționarea apelului declarat de apelantul pârât MUNICIPIUL BUCUREȘTI PRIN PRIMARUL GENERAL împotriva sentinței civile nr. 1155 din 09.10.2009, pronunțate de Tribunalul București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr. 21056/3/2008, în contradictoriu cu intimații reclamanți ILIE NICOLAE PETRIȘOR și ILIE DUMITRAȘ LEONARD.

Pricina are ca obiect contestație formulată în temeiul Legii nr.10/2001.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă avocat A. Georgescu, pentru intimații reclamanți Ilie Nicolae Petrișor și Ilie Dumitraș Leonard, în baza împuternicirii avocațiale nr.167 emise de Baroul București - Cabinet Individual, lipsind apelantul pârât Municipiul București prin Primarul General.

Procedura este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care,

Reprezentantul intimațiilor reclamanți învederează instanței că nu mai are alte cereri de formulat sau probe de administrat.

Curtea ia act de declarația părților și, constatând cauza în stare de judecată, acordă cuvântul în dezbaterea motivelor de apel.

Reprezentantul intimațiilor reclamanți solicită respingerea apelului ca nefondat și menținerea ca temeinică și legală a sentinței atacate; depune la dosar concluzii scrise în acest sens și precizează că nu solicită acordarea cheltuielilor de judecată.

CURTEA,

Deliberând asupra apelului civil de față, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la data de 03 iunie 2008 pe rolul Tribunalului București – Secția a IV a Civilă sub nr. 21056/312008, reclamantul Ilie Nicolae Petrișor a solicitat, în contradictoriu cu pârâtul Municipiul București prin Primarul General, ca prin hotărârea ce se va pronunța să se dispună obligarea pârâtului la restituirea imobilului compus din teren, în suprafață de

972 mp, situat în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, ori la acordarea de măsuri reparatorii prin echivalent, în temeiul art. 11 din Legea nr. 10/2001.

La termenul din 05 iunie 2009, reclamantul a depus o precizare, prin care a învederat că a formulat acțiunea și în calitate de mandatar al fratelui său, Ilie Dumitraș Leonard.

Prin sentința civilă nr. 1155 din 09 octombrie 2009, Tribunalul București – Secția a IV-a Civilă a admis în parte acțiunea reclamanților Ilie Nicolae Petrișor și Ilie Dumitraș Leonard, în contradictoriu cu pârâțul Municipiul București prin Primar General, așa cum a fost precizată, la termenul din 05 iunie 2009, sub aspectul calității procesuale active; a obligat pârâțul să acorde reclamanților măsuri reparatorii prin echivalent, pentru terenul în suprafață de 972 mp, situat în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, în cuantum de 972.000 euro în echivalent lei, la cursul BNR din ziua plății; a omologat raportul de expertiză tehnică topografie întocmit de expertul Săftoiu Vasile.

Pentru a hotărî astfel prima instanță a reținut că imobilul – teren în suprafață totală de 1258 mp, situat în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, a aparținut lui Neculae I. Oprescu, potrivit actului de partaj autentificat la Judecătoria Ocolului București prin procesul – verbal nr. 202 din 15 decembrie 1922.

Reclamanții din prezenta cauză, și anume Ilie Nicolae Petrișor și Ilie Dumitraș Leonard, au notificat Municipiul București potrivit Legii nr. 10/2001 prin intermediul Biroul Executorului Judecătoresc „Alecsandru Petre” la data de 25 iulie 2001, solicitând despăgubiri pentru imobilul expropriat prin Decretul nr. 427/1983 pe urmele moștenitorilor lui Oprescu Nicolae și Ilie Elena, respectiv suprafața de 972 mp, situată în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1.

Ilie Elena, născută Oprescu la 27 februarie 1932 și decedată la data de 28 octombrie 1983, este fiica lui Oprescu Nicolae și Elisabeta și mama reclamanților din prezenta cauză, conform certificatelor de naștere depuse la dosar.

Reclamanții din prezenta cauză au acceptat succesiunea defunctei Ilie Elena, născute Oprescu, conform certificatului de moștenitor nr. 56 din 04 iulie 2002 emis de Biroul Notarului Public „Baia Valeria”.

Direcția Impozite și Taxe Locale Sector 1, cu adresa nr. 3522 din 16 iulie 2001, a comunicat reclamantului Ilie Nicolae Petrișor faptul că din anul 1952 figurează ca titular de rol moștenitorii Oprescu Nicolae și Ilie Elena, pentru terenul în suprafață de 972 mp, situat în str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, ulterior demolat în temeiul Decretului nr. 427/1983.

Potrivit adreselor emise de Primăria Municipiului București și S.C. Romconfort S.A. rezultă că pentru acest imobil nu s-au încheiat contracte în temeiul dispozițiilor Legii nr. 112/1995, iar în prezent pe teren se află un bloc de locuințe și spații verzi, arteră de circulație pietonală și parcare.

În vederea identificării imobilului s-a efectuat o expertiză topo-cadastrală de către expertul Săftoiu Vasile, care a identificat și reconstituit

lotul ce a aparținut lui Neculae I. Oprescu în suprafață de 1258 mp, potrivit actului de partaj din anul 1922, stabilind o valoare de piață a terenului de aproximativ 1.000 Euro/mp.

Reclamanții și-au precizat cererea solicitând 1258 mp, dar, față de împrejurarea că nu au adus nicio probă din care să rezulte că autorul acestora a deținut până la momentul preluării de către stat întreaga suprafață de teren, iar din adresa emisă de Direcția Impozite și Taxe Locale rezultă că în anul 1952 moștenitorii lui Oprescu Nicolae, iar din anul 1966 și Ilie Elena dețineau suprafața de 972 mp, tribunalul a avut în vedere suprafața existentă în actul de preluare și anume Decretul nr. 427/1983, potrivit art. 6 din Normele Metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001.

Valoarea terenului a fost stabilită potrivit art. 10 pct. 9 din Hotărârea nr. 250/2007 pentru aprobarea Normelor Metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001.

Tribunalul a avut în vedere împrejurarea că reclamanții au formulat notificare, potrivit Legii nr. 10/2001 dar unitatea notificată nu a emis decizie sau dispoziție motivată în termenul prevăzut de art. 25 din Legea nr. 10/2001, astfel că, văzând și dispozițiile Deciziei nr. XX din 19 martie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a pronunțat pe fondul cererii reclamanților.

Tribunalul a admis în parte acțiunea reclamanților așa cum a fost precizată sub aspectul calității procesuale active având în vedere dispozițiile art. 25 alin. 1 din Legea nr. 10/2001 și art. 1073 Cod civil și, pe cale de consecință, a obligat pârâțul Municipiul București prin Primarul General, în temeiul dispozițiilor art. 11 pct. 4 din Legea nr. 10/2001, să acorde reclamanților despăgubiri prin echivalent pentru terenul în suprafață de 972 mp, situat în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, în cuantum de 972.000 euro, în echivalent lei la cursul BNR din ziua plății, omologând raportul de expertiză tehnică topografică întocmit de expertul Săftoiu Vasile.

Împotriva aceste hotărâri, la data de 2 noiembrie 2009, a declarat apel pârâțul Municipiul București prin Primarul General, care a fost înregistrat pe rolul Curții de Apel București – Secția a III a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie la 20 noiembrie 2009.

În motivare, a arătat că în mod greșit instanța a admis în parte acțiunea reclamantului și a obligat instituția – pârâtă să acorde măsuri reparatorii prin echivalent pentru imobilul sus-menționat în cuantum de 972.000 euro în echivalent lei, la cursul BNR din ziua plății, pentru următoarele argumente:

Potrivit art. 23 alin. 1 și 2: „În termen de 60 de zile de la data înregistrării notificării sau, după caz, de la data depunerii actelor doveditoare conform art. 22, unitatea deținătoare este obligată să se pronunțe prin decizie sau, după caz, dispoziție motivată, asupra cererii formulate”. Termenul de 60 de zile de soluționare a cererii este un termen de recomandare, depășirea lui poate fi sancționată cel mult cu obligarea la despăgubiri a unității deținătoare, în măsura în care a fost depășit în mod culpabil, iar persoana îndreptățită face dovada existenței unui prejudiciu, lucru care nu a fost dovedit în cauză.

Apelantul pârât a mai arătat că, în conformitate cu art. 22 din Legea nr. 10/2001, rezultă că dreptul de proprietate și calitatea de moștenitor ale persoanei îndreptățite se dovedesc numai cu „acte”, respectiv înscrisuri, prin care se înțelege orice înscris constatator al unui act juridic civil, jurisdicțional sau administrativ cu efect constitutiv, translativ sau declarativ de proprietate și care generează o prezumție relativă de proprietate în favoarea persoanei care îl invoca și numai după ce această dovadă a fost îndeplinită prin depunerea actelor doveditoare, unitatea deținătoare poate să se pronunțe, termenul de 60 de zile începând să curgă după completarea dosarelor de notificare.

Mai mult, în art. 22 din Legea nr. 10/2001, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 247/2005 se prevede că: „Actele doveditoare ale dreptului de proprietate (...) pot fi depuse până la data soluționării notificării”.

Apelantul - pârât a mai solicitat să se constate că, potrivit Titlului VII din Legea nr. 247/2005, Municipiul București nu are competența de a plăti notificatorilor despăgubiri pentru imobilele notificate, ci doar să emită dispoziție din care să rezulte că sunt persoane îndreptățite la măsuri reparatorii în condițiile legii speciale.

În ceea ce privește plata de despăgubiri, respectiv acordarea de măsuri reparatorii prin echivalent, este prevăzută de Legea nr. 247/2005 o procedură specială, aceste fiind acordate de Comisia Centrală de Stabilire a Despăgubirilor.

În drept, au fost invocate dispozițiile art. 282 - 298 Cod de procedură civilă.

Examinând sentința apelată prin prisma criticilor formulate și în conformitate cu prevederile art. 294 alin. 1 Cod procedură civilă, Curtea reține următoarele:

I. În mod temeinic a reținut prima instanță în ceea ce privește situația de fapt că, prin notificarea formulată în baza art. 21 din Legea nr. 10/2001 și înregistrată sub nr. 1700 din 25 iulie 2001 transmisă prin Biroul Executorului Judecătoresc Alecsandru Petre, reclamantii au solicitat acordarea de despăgubiri bănești pentru imobilul compus din teren în suprafață de 972 mp și clădirea ce a fost construită pe acest teren și demolată în baza Decretului nr. 427/1983, ambele situate în str. Moeciu nr. 28, sector 1, București.

II. Prin mai multe decizii în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a referit la situația refuzului nejustificat al persoanei notificate de a răspunde la notificare. Astfel, prin decizia nr. IX din 20 martie 2006, s-a arătat că: „ (...) în condițiile în care Legea nr. 10/2001 nu face nicio precizare cu privire la ipoteza în care persoana juridică deținătoare a imobilului nu emite decizia ori dispoziția prevăzută de textul de lege menționat, în termenul de 60 de zile, nu se poate refuza persoanei îndreptățite dreptul de a se adresa instanței competente, respectiv tribunalului, pe motiv că plângerea ar fi prematur introdusă sau inadmisibilă. În această privință, *absența răspunderii persoanei juridice deținătoare echivalează cu un refuz de restituire a imobilului*, care trebuie cenzurat de tribunal tot în condițiile procedurii

speciale". În același sens, reluând statuarea în drept conform căreia „lipsa răspunsului unității deținătoare, respectiv a entității investite cu soluționarea notificării, echivalează cu refuzul restituirii imobilului, iar un asemenea refuz nu poate rămâne necenzurat”, instanța supremă a stabilit prin decizia în interesul legii nr. XX din 19 martie 2007 și că „*Instanța de judecată este competentă să soluționeze pe fond nu numai contestația formulată împotriva deciziei/dispoziției de respingere a cererilor prin care s-a solicitat restituirea în natură, ci și acțiunea persoanei îndreptățite în cazul refuzului nejustificat al entității deținătoare de a răspunde la notificarea părții interesate*”.

În aceste condiții, tribunalul era competent să analizeze pe fond notificarea formulată de către reclamant, astfel că prima critică adusă hotărârii primei instanțe este nefondată.

III. În al doilea rând, potrivit art. 23.1 lit. d din H.G. nr. 250/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001: „*Prin acte doveditoare se înțelege: (...) orice acte juridice care atestă deținerea proprietății de către persoana îndreptățită sau ascendentul/testatorul acesteia la data preluării abuzive (extras carte funciară, istoric de rol fiscal, proces-verbal întocmit cu ocazia preluării, orice act emanând de la o autoritate din perioada respectivă, care atestă direct sau indirect faptul că bunul respectiv aparține persoanei respective)*”.

Făcând o analiză a actelor care au fost depuse odată cu notificarea, se constată că, în cauză, reclamantii au invocat adresa nr. 3533 din 16 iulie 2001 emisă de Direcția de Impozite și Taxe Locale Sector 1 – București, care are forță probantă în baza textului de lege sus menționat, prin care această instituție publică a atestat că în evidențele sale privind imobilul din str. Moeciu nr. 28, au figurat ca titulari de rol „Moștenitorii Oprescu Nicolae” pentru terenul în suprafață de 972 mp, conform declarației de impunere nr. 9043/12.02.1952, iar conform procesului verbal din 29.03.1966, au figurat ca titulari de rol „Moștenitorii Oprescu Nicolae și Ilie Elena”. S-a mai arătat că, la matricola clădiri terenuri, poziția 954, este făcută mențiunea „Demolat D 427/1983”.

Este adevărat că, din adresa nr. 35356/8968/15.08.2002 emisă de Primăria Municipiului București – Direcția Patrimoniu, Evidență Proprietăți, Cadastru, rezultă că imobilul din str. Moeciu nr. 28A a fost expropriat și trecut în proprietatea statului în baza Decretului nr. 427/11.11.1983 și că în anexa 26 a decretului, la poziția nr. 110, au fost înscrși Iorgulescu Gheorghe și Iorgulescu Maria, cu 3850 mp din care 171 mp construcții. Din raportul de expertiză efectuat în cauză rezultă că întregul imobil situat la nr. 28 și 28A din fosta stradă Moeciu avea o suprafață de teren de 3774,00 mp și corespunde cu fostul lot al lui Mihalache, Constantin și Neculae Oprescu din actul de partaj din 13.12.1922.

Potrivit regulii cu valoare de principiu instituite de art. 1169 Cod civil în materie de probe, reclamantilor le revenea sarcina dovedirii dobândirii dreptului de proprietate asupra imobilului în litigiu de către autorii lor. Întrucât aceștia nu pot proba și faptul negativ general al neieșirii bunului din

patrimoniul autorilor până la momentul preluării lui de către stat, revenea pârâtului sarcina demonstrării unei eventuale transiteri ulterioare a imobilului către persoanele care figurează în calitate de proprietari în decretul de expropriere. Simpla mențiune referitoare la Iorgulescu Gheorghe și Iorgulescu Maria făcută în cuprinsul actului normativ de preluare nu constituie o dovadă în acest sens potrivit regulilor generale în materie. Astfel, dacă dreptul de proprietate a intrat în patrimoniul unei persoane printr-un mod originar de dobândire a proprietății, precum uzucapiunea sau ocupațiunea, se consideră că proba existenței acestui drept, care constă în dovedirea unui astfel de fapt juridic, are un caracter cert, absolut. În ipoteza cea mai des întâlnită a dobândirii proprietății printr-un mod derivat, și anume printr-un act juridic translativ de proprietate, dovada dreptului presupune în acord cu regula de drept comun instituită de art. 1191 Cod civ., producerea *înscrisului autentic sau sub semnătură privată* care să învedereze calitatea respectivei persoane de titular actual al dreptului de proprietate în temeiul actului juridic respectiv. Prevederile art. 23-24 din Legea nr. 10/2001 au caracter special și ca atare se aplică numai în favoarea persoanelor ale căror imobile au fost preluate în mod abuziv.

Reclamanții au mai probat cu acte de stare civilă, în acord cu dispozițiile art. 23.1 lit. b, respectiv cu certificatul de naștere nr. 9946/5.11.1954 eliberat de fostul Sfat Popular al Orașului Târgu Mureș, faptul că Oprescu Elena este fiica lui Oprescu Nicolae și cu certificatul de căsătorie nr. 18148/17.09.1962 eliberat de fostul Sfat Popular al Raionului 30 Decembrie faptul că aceasta s-a căsătorit cu Ilie Petrică, preluând numele soțului.

Potrivit certificatului de moștenitor nr. 56/04.07.2002 emis de notar public Valeria Baias, de pe urma defunctei Ilie Elena au rămas în calitate de succesori legali cei doi reclamanți, Ilie Nicolae-Petrișor și Ilie Dumitraș-Leonard.

IV. De asemenea, până la expirarea termenului de 60 de zile de la data formulării notificării și a depunerii actelor *considerate doveditoare de către solicitant*, astfel cum în mod firesc prevăd Normele metodologice de aplicare a legii în considerarea principiului disponibilității, pârâtul trebuia să emită o decizie prin care să răspundă solicitării petenților cu privire la măsurile reparatorii. Nedepunerea actelor considerate necesare de către unitatea deținătoare nu o îndreptățește pe aceasta să refuze emiterea unei dispoziții, ci, în absența unei prorogări a termenului ce poate interveni doar în condițiile art. 23. 1 și 23.2 din Normele metodologice adoptate prin H.G. nr. 498/2003, este obligată să răspundă, chiar într-un sens defavorabil reclamantului, deoarece în acest mod solicitantului i se deschide calea accesului la justiție pentru contestarea soluției, în caz contrar cererea sa privind recunoașterea dreptului de proprietate pretins fiind temporizată, cu încălcarea dreptului de soluționare a ei într-un termen rezonabil.

V. De asemenea, contrar susținerilor apelantului pârât, nimic nu împiedică persoana îndreptățită să depună o parte din probe direct în

instanță. În acest sens, art. 26 alin. 4 din lege prevede că în cazul în care dispoziția motivată de soluționare a cererii de restituire în natură este atacată în justiție de persoana îndreptățită, în funcție de probele de la dosar, entitatea care a emis dispoziția va adopta o poziție procesuală raportată la acestea. Nu poate fi vorba decât de probe depuse după soluționarea notificării de către unitatea deținătoare, întrucât dovezile administrare anterior se presupune că au fost avute în vedere la momentul adecvat.

VI. În analiza motivului de apel referitor la modalitatea de obținere a măsurilor reparatorii de către persoanele îndreptățite, dispusă de către prima instanță, Curtea va trata distinct problema temeiului legal al obligării pârâtului la acordarea măsurilor reparatorii prin echivalent, pentru terenul în suprafață de 972 mp, situat în București, str. Moeciu nr. 28, sectorul 1, în cuantum de 972.000 Euro în echivalent lei, la cursul BNR din ziua plății și pe cea a calității procesuale pasive într-o asemenea cerere.

1. Într-adevăr, potrivit art. 26 alin. 1 din Legea nr. 10/2001: „Dacă restituirea în natură nu este posibilă, deținătorul imobilului sau, după caz, entitatea investită potrivit prezentei legi cu soluționarea notificării este obligată ca, prin decizie sau, după caz, prin dispoziție motivată, în termenul prevăzut la art. 25 alin. (1), să acorde persoanei îndreptățite în compensare *alte bunuri sau servicii* ori să propună acordarea de despăgubiri în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv, în situațiile în care măsura compensării nu este posibilă sau aceasta nu este acceptată de persoana îndreptățită. În schimb, prima instanță a obligat intimata pârâtă să acorde reclamanților *măsuri reparatorii prin echivalent*, într-un anumit cuantum, fără a face distincție dacă este vorba de compensare cu alte bunuri sau servicii ori de despăgubiri.

i. Potrivit art. 20 alin. 2 din Constituție: „Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile”.

Or, între dispozițiile titlului VII al Legii nr. 247/2005: „Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv” și art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, adoptată de România prin Legea nr. 30/1994, există o asemenea neconcordanță, constată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin mai multe hotărâri, dintre care prezintă o relevanță deosebită cea pronunțată la 9 decembrie 2008, în **cauza Viașu împotriva României**.

Potrivit jurisprudenței instanței europene, noțiunea de „bunuri” poate cuprinde atât „bunuri actuale”, cât și valori patrimoniale, inclusiv, în anumite situații bine stabilite, *creanțe* al căror titular demonstrează că acestea au o bază suficientă în dreptul intern și în virtutea cărora reclamantul poate pretinde că are cel puțin o „speranță legitimă” să obțină exercitarea efectivă a unui drept de proprietate (par. 58).

Potrivit art. 1 alin. 2 teza a II-a din Legea nr. 10/2001, în forma inițială: „Imobilele preluate în mod abuziv de stat (...) în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 (...) se restituie, de regulă în natură, în condițiile prezentei legi. În cazurile în care restituirea în natură nu este posibilă se vor stabili măsuri reparatorii prin echivalent. Măsurile reparatorii prin echivalent vor consta în compensare cu alte bunuri ori servicii oferite în echivalent de deținător, cu acordul persoanei îndreptățite, în acordare de acțiuni la societăți comerciale tranzacționate pe piața de capital, de titluri de valoare nominală folosite exclusiv în procesul de privatizare sau de despăgubiri bănești”.

Prin urmare, actul normativ în discuție a recunoscut dreptul reclamanților la restituire în natură, precum și obligația de acordare a unor măsuri reparatorii prin echivalent în caz de nerestituire în natură, astfel încât aceștia au un „interes patrimonial” suficient de bine stabilit în dreptul intern, cert, irevocabil și exigibil, care intră în sfera de aplicare a noțiunii de bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (par. 59).

În aceste condiții, nerestituirea terenului până în prezent, *în lipsa acordării oricărei despăgubiri*, constituie o ingerință în dreptul reclamanților la respectarea bunurilor lor (par. 59). *Aceasta înseamnă că în patrimoniul reclamanților s-a născut, ca urmare a ingerinței în dreptul lor la respectarea bunului lor, direct în temeiul art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, un drept la despăgubire, cu condiția ca ingerința să fie nejustificată.*

Asupra justificării ingerinței, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat, analizând în cauza *Viașu împotriva României* modificările succesive ale Legii nr. 1/2000, situație similară cu cea a Legii nr. 10/2001, incidentă în cauza de față, precum și Legea nr. 247/2005, cu modificările sale ulterioare, că, și presupunând că Guvernul ar fi putut demonstra că ingerința în dreptul reclamantului era prevăzută de lege și servea unei cauze de utilitate publică, justul echilibru care trebuie păstrat între protecția proprietății reclamantului și cerințele interesului general a fost distrus și că reclamantul a suportat o sarcină specială și exorbitantă (par. 73).

Pentru a stabili dacă a fost păstrat un just echilibru între cerințele interesului general al comunității și imperativele apărării dreptului la respectarea bunurilor reclamantului, este necesar să se analizeze dacă termenul necesar autorităților române pentru a-i restitui reclamantului terenul sau de a îi plăti o despăgubire nu a supus partea interesată unei sarcini disproporționate și excesive (par. 69). Or, în speță, au trecut aproape 7 ani de la data expirării termenului pentru soluționarea notificării (septembrie 2001) și până la data introducerii cererii de chemare în judecată (iunie 2008).

Este de remarcat că, în aceeași cauză, *Viașu împotriva României*, Curtea a arătat că incertitudinea juridică generată de modificările repetate pe cale legislativă ale mecanismului de restituire, care au fost inoperante în plan practic (ineficacitatea Fondului „Proprietatea” a fost constatată începând cu hotărârea pronunțată în cauza *Străin ș.a. împotriva României* la 21 iulie 2005 și a continuat până în prezent, fiind reținută în hotărâri mai recente, precum

cea din 1 decembrie 2009, pronunțată în cauza *Cristian și Mihail Dumitrescu împotriva României*) a fost denunțată de diferite instanțe judecătorești române, inclusiv de instanța supremă, care au încercat, fără un succes durabil, să elimine „echivocul situațiilor juridice incerte” și „să sancționeze lipsa de diligență din partea autorităților competente” (par. 71). Hotărârile respective, menționate în par. 47-49, au statuat că, atunci când restituirea în natură a unui imobil nu era posibilă în temeiul Legii nr. 10/2001 statul trebuia să acorde despăgubiri beneficiarului dreptului de restituire, acoperindu-i integral prejudiciul suferit. Pe cale de consecință, instanțele au dispus ca statul să îi plătească beneficiarului dreptului de restituire prețul bunului la valoarea de piață.

ii. Nu numai art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale recunoaște titularilor dreptului de proprietate care nu își pot exercita prerogativele asupra bunului un drept la repararea prejudiciului prin echivalent bănesc, ci și dreptul intern.

Răspunderea civilă este considerată acea formă a răspunderii juridice ce constă în obligația pe care o are orice persoană de a repara prejudiciul pe care l-a cauzat altuia. Obligația de reparare a prejudiciului rezultă din dispozițiile de principiu ale art. 998 Cod civil, care prevede că orice faptă a omului, care cauzează altuia un prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat a-l repara, precum și din cele ale art. 1073 Cod civil, potrivit cărui creditorul are dreptul de a cere îndeplinirea exactă a obligației, iar în cazul în care acest drept nu este respectat, are dreptul la dezdăunare.

Potrivit procedurii reglementate de dispozițiile titlului VII ale Legii nr. 247/2005 și ale H.G. nr. 1481/2005, persoanele fizice cărora li s-au acordat despăgubiri prin echivalent primesc inițial titluri de despăgubire, care urmează a fi valorificate prin conversia lor în acțiuni emise de Fondul „Proprietatea” și/sau, după caz, în funcție de opțiunea titularului ori a titularilor înscriși în acestea, prin preschimbarea lor contra unor titluri de plata, acestea din urmă încorporând drepturile de creanță ale deținătorilor asupra statului român, de a primi, în numerar o sumă de maxim 500.000 lei. Începând cu luna martie 2008, a fost permisă vânzarea acțiunilor Fondului Proprietatea, în conformitate cu legislația aplicabilă în materie. Cu toate acestea, întrucât până în prezent Fondul nu a fost înregistrat la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, fiind astfel încălcată obligația prevăzută de art. 7 alin. 2 din titlului VII ale Legii nr. 247/2005, proprietarii care au fost despăgubiți cu acțiuni la acest organism de plasament colectiv nu pot intra în posesia banilor decât prin vânzarea acțiunilor pe piața neagră, primind un preț cu mult sub valoarea lor oficială. Diferența de preț se explică prin riscul pe care și-l asumă cumpărătorul, întrucât încă nu se știe care va fi valoarea unei acțiuni la tranzacționare pe o piață reglementată.

Această situație a fost reținută și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărârea din data de 20 iulie 2006, pronunțată în cauza *Radu împotriva României*. Curtea a constatat, în principal, că Fondul „Proprietatea” nu funcționează de o manieră susceptibilă de a conduce la

acordarea efectivă a unei indemnizații". Unul din argumentele care au condus la această concluzie a fost acela că funcționarea efectivă a Fondului „Proprietatea” implică parcurgerea prealabilă a unor operațiuni care nu au fost încă finalizate, în vederea realizării cotei la bursă.

Prin urmare, neexecutarea obligației de a face prevăzute de art. 7 alin. 2 din titlul VII ale Legii nr. 247/2005: „Fondul „Proprietatea” se înregistrează la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, ca alt organism de plasament colectiv (AOPC), de tip special constituit în scopul acordării despăgubirilor aferente imobilelor care nu pot fi restituite în natură” dă naștere, în sarcina autorului faptei ilicite săvârșite prin omisiune, unei obligații de plată a despăgubirilor bănești corespunzătoare prejudiciilor suferite de persoanele interesate.

iii. De asemenea, trebuie avut în vedere punctul de vedere exprimat de Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la această chestiune de drept, expus în considerentele deciziei în interesul legii nr. 33 din 9 iunie 2008, care a constituit unul din argumentele ce au condus la adoptarea soluției respective.

Astfel, instanța supremă a arătat că: „Problema care se pune este dacă prioritatea Convenției poate fi dată și în cadrul unei acțiuni în revendicare întemeiate pe dreptul comun, respectiv trebuie lămurit dacă o astfel de acțiune poate constitui un remediu efectiv, care să acopere, până la o eventuală intervenție legislativă, neconvenționalitatea unor dispoziții ale legii speciale”. Se deduce, *per a contrario*, că neconvenționalitatea dispozițiilor legii speciale, din pricina faptului ca Fondul Proprietatea nu este funcțional, poate conduce la aplicarea priorității a Convenției în cadrul unei alte acțiuni.

Mergând pe aceeași linie de gândire, Înalta Curte a arătat în continuare că: „Privarea de bun în absența oricărei despăgubiri constituie, așa cum s-a arătat, o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție, or, chiar din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului reiese că, atunci când statul nu mai poate să restituie imobilul în natură, iar măsurile reparatorii prin echivalent prevăzute de legea internă sunt încă iluzorii, *urmează să se plătească reclamantului despăgubiri bănești*. În acest punct, Curtea amintește că, de principiu, literatura juridică a admis de multă vreme faptul că revendicarea este o acțiune reală, iar acest caracter se conservă atât timp cât există și posibilitatea de a se readuce lucrul revendicat în patrimoniul revendicantului. Dacă lucrul a dispărut dintr-o cauză imputabilă uzurpatorului sau a fost transmis de acesta unui terț care a dobândit în mod iremediabil proprietatea lui, obiectul revendicării urmează a fi convertit într-o pretenție de despăgubiri, caz în care acțiunea devine personală”. *Se deduce că instanța supremă admite aplicarea acestui principiu și în cazul legii speciale, astfel că și în ipoteza în care este imposibilă acordarea unor măsuri reparatorii prin echivalent reale și efective, obiectul dreptului de proprietate urmează a fi convertit în despăgubiri.*

În sistemul Legii nr. 10/2001, obligația de restituire și cea de acordare a unor bunuri și servicii în compensare revin unității deținatoare, iar cea de

acordare a despăgubirilor în condițiile legii speciale revine Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, în numele și pe seama statului român. Obligația de reparare a prejudiciului prin echivalent bănesc este în acest context consecința neîndeplinirii obligației prevăzute de art. 7 alin. 2 din titlul VII din Legea nr. 247/2005 și, ca atare, răspunderea juridică aparține statului român.

În schimb, înlăturarea tuturor dispozițiilor legale care reglementează despăgubirile acordate în condițiile legii speciale, a căror ineficiență practică a fost demonstrată, în considerarea priorității ce trebuie acordate Convenției Europene a Drepturilor Omului, atrage incidența dreptului comun. Soluția propusă de dreptul comun cu privire la obligația de reparare a prejudiciului prin echivalent bănesc este diferită, întrucât atât obligația de restituire, cât și obligația de dezdăunare, care este în acest caz consecința în temeiul art. 1073 Cod civil a imposibilității materiale sau juridice de restituire, revin aceleiași persoane, respectiv deținătorul imobilului.

iv. Nu în ultimul rând, în privința efectului modificărilor legale intervenite sub aspectul modalității prin care se realizează repararea prejudiciului suferit de titularii dreptului de proprietate deposedați în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 - restituirea imobilelor în natură sau plata unor despăgubiri prin echivalent, s-a pronunțat Curtea Constituțională prin decizia nr. 559 din 24 iulie 2008.

Reținând că, dacă în art. 27 din Legea nr. 10/2001 se făcea distincție între imobilele preluate cu titlu și cele preluate fără titlu, în sensul că acestea din urmă se puteau restitui în natură, cu procedura prevăzută de lege, dispozițiile art. 29, în urma modificării operate prin Legea nr. 247/2005 prevăd că persoanele îndreptățite beneficiază exclusiv de dreptul la despăgubiri, în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a acestora, Curtea a statuat că: „legea nouă are ca unic domeniu temporal de acțiune faza inițială de constituire a situației juridice, modificând în mod esențial regimul juridic creat prin depunerea notificărilor în termenul legal, cu încălcarea principiului *tempus regit actum* și a dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea.

Mai mult, noua reglementare tinde să genereze discriminări între persoanele îndreptățite la restituirea în natură a bunurilor ce fac obiectul notificărilor, care, după intrarea în vigoare a modificărilor, vor beneficia doar de despăgubiri prin echivalent. Or, simpla împrejurare de fapt - soluționarea cu întârziere a notificărilor de societățile comerciale integral privatizate - nu poate fi calificată drept un criteriu obiectiv și rezonabil de diferențiere, astfel încât nu poate justifica pe plan legislativ tratamentul discriminatoriu aplicabil persoanelor îndreptățite la restituirea în natură, aflate, așa cum s-a arătat în prealabil, în situații identice”.

Chiar dacă decizia Curții Constituționale nu este direct incidentă în cauză, se aplică argumentul de analogie: *ubi eadem este ratio, eadem lex esse debet*. Este evident că în ambele cazuri se pune aceeași problemă de drept și anume aceea a consecințelor juridice ale nesoluționării unei notificări

în termenul legal, împlinit anterior unei modificări legislative care dezavantajează persoana îndreptătită la măsuri reparatorii.

Prin urmare, reclamantul din prezenta cauză nu ar trebui să fie privați de posibilitatea obținerii unor despăgubiri bănești corespunzătoare valorii totale a bunului preluat în mod abuziv, care era prevăzută de legea în vigoare la momentul când ar fi trebuit soluționată notificarea de către unitatea deținătoare.

2. Raportat la aceste din urmă considerente, se constată că imposibilitatea obținerii de către reclamant a singurei măsuri reparatorii prin echivalent reale și efective, ce constă în despăgubiri bănești integrale, este consecință și a nerespectării de către unitatea deținătoare a termenului în care trebuia soluționată notificarea (iv).

În al doilea rând, obligația de reparare a prejudiciului prin echivalent, scoasă din contextul Legii nr. 247/2005 ca urmare a aplicării cu prioritate a art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, revine unității deținătoare, în patrimoniul căreia de altfel și rămâne terenul care a format obiectul notificării, și ca efect al neexecutării obligației de a face constând în restituirea în natură, potrivit regulilor dreptului comun (iii).

Față de aceste considerente, reținând că hotărârea atacată este temeinică și legală și completând motivarea acesteia, în temeiul art. 296 Cod procedură civilă, Curtea urmează să respingă apelul ca nefondat.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DECIDE:**

Respinge apelul formulat de apelantul - pârât Municipiul București, prin Primarul General, cu sediul în București, B-dul Regina Elisabeta nr. 47, sector 5, împotriva sentinței civile nr. 1155 din 09 octombrie 2009, pronunțate de Tribunalul București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr. 21056/3/2008, în contradictoriu cu intimații - reclamantii Ilie Nicolae Petrișor și Ilie Dumitraș Leonard, domiciliați în comuna Călugăreni, sat Călugăreni, județul Giurgiu și cu domiciliul ales la S.C.Av. „Piperea & Asociații”, cu sediul în București, Splaiul Unirii nr. 223, et. 3, sector 3, ca nefondat.

Cu recurs în 15 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședință publică, azi, 11 ianuarie 2010.

Președinte,
Cristina Nica

Judecător,
Mariana Haralambe

Grefier,
Diana Șulea

